

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ,
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Β'

Ταχ. Δ/ση: Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ 37
Τ.Κ. – Πόλη: 151 22 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: <http://www.minedu.gov.gr>
email: deae2@minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Φανή Λυμπεροπούλου
Τηλέφωνο: 210 3442933

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:

ΑΝΑΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ 19/9/2024
Ο Προϊστάμενος της Δ/σης Ειδ.Αγωγής &
Εκπ/σης
Ιωάννης Μπουσδούνης

Μαρούσι, 29-08-2024
Αρ.Πρωτ. 96473/Δ3
Βαθμός Προτερ.::

ΠΡΟΣ: Τμήμα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου

ΘΕΜΑ: Απάντηση στην ΕΡΩΤΗΣΗ 6389/27-08-2024 του ΚΚΕ

Σε απάντηση της ΕΡΩΤΗΣΗΣ με αρ. **6389/27-08-2024** βουλευτών του ΚΚΕ και στο μέρος που μας αφορά, ενημερώνουμε τα εξής:

- Η αξιοποίηση των υφιστάμενων δομών αλλά και του ανθρώπινου δυναμικού που τα στελεχώνουν, αποτελεί υποχρέωση του κράτους και των λειτουργών της και προβλέπεται σε πλήθος νομοθετημάτων τόσο παλαιότερων όσο και πρόσφατων. (πχ. άρθ. 33 του ν. 4270/2014 – άρθ. 19 του ν. 4622/2019 (Α' 133)-τις διατάξεις των άρθ. του ν. 5013/2023 κ. ά.)
 - Η ανωτέρω υποχρέωση βαρύνει και το Υπ. Παιδείας το οποίο οφείλει να εξετάζει την αξιοποίηση των υφιστάμενων σχολικών μονάδων και εκπαιδευτικού προσωπικού αναλογικά πάντοτε και δίνοντας προτεραιότητα στην επίτευξη των βασικών στόχων που είναι α) η «..... ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά». (άρθ. 1,παρ. 1 του ν.1566/1985 (Α'167) και β) η σύγχρονη επικρατούσα διεθνώς τάσης για εκπαιδευτική ένταξη/συμπερίληψη των μαθητών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο τυπικό σχολείο για την επίτευξη των οποίων έχουν ληφθεί σειρά από μέτρα:
- α. Έχουν προβλεφθεί Τμήματα Ένταξης στη χώρα μας, τα οποία ιδρύθηκαν και λειτουργούν με σκοπό την πλήρη ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στο περιβάλλον της τάξης, στο σχολικό περιβάλλον με απώτερο στόχο την ένταξη και ενσωμάτωσή τους στο στενό και ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται, μέσα από ειδικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις εντός του περιβάλλοντος της τάξης και την ανάπτυξη συνεργασίας του εκπαιδευτικού του Τμήματος Ένταξης με τον εκπαιδευτικό της τάξης. Γίνεται διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών πρακτικών και των δραστηριοτήτων καθώς και κατάλληλη προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού και του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Η υποστήριξη σε ιδιαίτερο χώρο υλοποιείται εφόσον το επιβάλλουν οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, με απώτερο στόχο τη δυνατότητα μελλοντικής υποστήριξης αυτών εντός του περιβάλλοντος της τάξης τους, όπως ορίζεται και στις διατάξεις του άρθ. 6 του ν. 3699/2008 (Α'199).

- β. Έχει προβλεφθεί ο θεσμός της Παράλληλης Στήριξης-Συνεκπαίδευσης που αφορά σε μαθητές που με κατάλληλη ατομική υποστήριξη μπορούν να παρακολουθήσουν το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης. (άρθ. 6 του ν. 3699/2008)
- γ. Έχει προβλεφθεί ο θεσμός των ΕΔΥ (Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης) που έχουν ως σκοπό την ανάπτυξη συνεργατικών δράσεων για την ένταξη των μαθητών στη σχολική μονάδα φοίτησής τους όπως επίσης και την υποστήριξη των Τμημάτων Ένταξης και της Παράλληλης Στήριξης-Συνεκπαίδευσης (άρθ. 17 ν. 4823/2021 (Α'136)).
- δ. Έχει προβλεφθεί η μείωση του αρ. μαθητών ανά τμήμα όταν υπάρχουν μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, αισθητηριακές αναπηρίες κλπ, σύμφωνα με τα οριζόμενα του άρθ. 11 του ν. 4452/2017 (Α'17).

Εφαρμόζοντας τα παραπάνω και σε εναρμόνιση με τα λοιπά εκπαιδευτικά συστήματα των προηγμένων κρατών, έχουν οριστεί τα ελάχιστα και τα μέγιστα όρια των μαθητών ανά τμήμα, τόσο για την Α/θμια όσο και για την Β/θμια Εκπ/ση. ενώ εκδόθηκαν διευκρινιστικές εγκύκλιοι για τον τρόπο που όλα τα παραπάνω οφείλουν να εφαρμόζονται και ειδικότερα η με αρ. 76216/Δ2/08-07-2024 που αφορά στην Β/θμια Εκπ/ση, η με αρ. 80483/Δ1/15-07-2024 που αφορά στην Α/θμια Εκπ/ση και η 93506/Δ3/25-08-2023 που αφορά στην Παράλληλη Στήριξη.

Από το περιεχόμενο και των τριών ανωτέρω Εγκυκλίων αλλά πρωτίστως από το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, δεν προκύπτει συσχετισμός ανάμεσα στην διαχείριση του αρ. μαθητών /τμήμα με την λειτουργία ή μη των Τμημάτων Ένταξης ενώ η Εγκύκλιος με αρ. 93506/Δ3/25-08-2023 ήρθε να υπερασπιστεί τον θεσμό της Παράλληλης Στήριξης –Συνεκπαίδευσης και να αναδείξει την σημαντικότητα του ρόλου της στην εκπαιδευτική διαδικασία και τον τρόπο που αυτή οφείλει να εφαρμόζεται βάσει των σύγχρονων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων που αναδεικνύουν την σημαντικότητα της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και της φιλοσοφίας για την διασφάλιση των ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές, συμπεριλαμβανομένων αυτών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Έτσι η διδασκαλία σε συνθήκη 1:1 (αναλογία μαθητή/διδάσκοντα) δεν εφαρμόζεται στα σύγχρονα ευρωπαϊκά κράτη παρά μόνο σε πολύ ειδικές περιπτώσεις και όπου αυτό ειδικά τεκμηριώνεται.

Αυτό που εφαρμόζεται είναι η συνεργασία εκπ/κου τάξης και εκπ/κου της παράλληλης στήριξης, που λειτουργούν συμπληρωματικά μεταξύ τους, δημιουργώντας από κοινού , κοινή εκπαιδευτική ενταξιακή πρακτική και κοινό εκπαιδευτικό πρότυπο/μοντέλο προς όλους τους μαθητές της τάξης.

1. Γίνεται κοινά αντιληπτό ότι εφαρμόζοντας την διδασκαλία 1:1:
 - Δεν μπορεί να εφαρμοστούν τα παραπάνω αποτελεσματικά, όταν στην εκπαιδευτική διαδικασία εμπλέκονται πλέον των δύο (2) εκπ/κων , γεγονός που εν τέλει αποβαίνει επιζήμιο όχι μόνο για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αλλά και για τους μαθητές της τάξης συνολικά.
 - Αντί να «μειώνεται η απόσταση» στο πλαίσιο της τάξης και της σχολ. κοινότητας εν τέλει αναδεικνύεται η διαφορετικότητα κι έτσι, αντί για την επιδιωκόμενη «ένταξη», προωθούμε την διάκριση και τον στιγματισμό.
2. Τα παραπάνω αποτέλεσαν άλλωστε, ανάμεσα στα άλλα και θεματολογία στην « *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*» Άξονες Προτεραιότητας, 6, 8, 9. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020», MIS 5000939, που διοργανώθηκε από την Επιστημονική μονάδα «Ειδική και Συμπεριληπτική Εκπαίδευση» του ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΙΕΠ), αρμόδιου φορέα για την εκπαιδευτική πολιτική της

χώρας. Το περιεχόμενο της επιμόρφωσης αυτής βρίσκεται αναρτημένο στην επίσημη ιστοσελίδα του ΙΕΠ (<https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/epimorfwtiko-yliko-2017>).

3. Η σημαντικότητα του προσωπικότητας του εκπ/κου στην επίτευξη των εκπ/κων στόχων αποτυπώνεται τουλάχιστον από το 1985 με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθ. 1 του ν. 1566/1985 (Α' 167) «Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά» όπου βασικοί συντελεστές για την επίτευξή τους, ανάμεσα στα άλλα, είναι: «**α)** Η προσωπικότητα και η κατάρτιση του προσωπικού όλων των κλάδων και των βαθμίδων της εκπαίδευσης, **β)** τα αναλυτικά προγράμματα, τα σχολικά βιβλία και τα λοιπά διδακτικά μέσα, καθώς και η σωστή χρήση τους, **δ)** η δημιουργία του απαραίτητου παιδαγωγικού κλίματος με την ανάπτυξη αρμονικών διαπροσωπικών σχέσεων στο σχολείο και στην τάξη και με το σεβασμό προς την προσωπικότητα του κάθε μαθητή». Η συνύπαρξη/συνεργασία εκπ/κου της τάξης και εκπ/κου με προσόντα Ειδ. Αγωγής στοχεύει στην δημιουργία «κοινού εκπαιδευτικού προτύπου», γεγονός που δυσχεραίνεται όταν εμπλέκονται πλέον των δύο (2) εκπ/κων ανά τμήμα τάξης.
4. Εξάλλου, αντίστοιχα προβλέπεται και για τα Τμήματα Ένταξης όπου στην παρ. 1αα του άρθ. 6 του ν. 3699/ 2008 περιγράφεται ότι: «Σκοπός των ΤΕ είναι η πλήρης ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στο σχολικό περιβάλλον μέσα από ειδικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις. Ο εκπαιδευτικός του ΤΕ υποστηρίζει τους μαθητές εντός του περιβάλλοντος της τάξης τους, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των τάξεων, με στόχο τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων και των διδακτικών πρακτικών, καθώς και την κατάλληλη προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού και του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Η υποστήριξη σε ιδιαίτερο χώρο υλοποιείται εφόσον το επιβάλλουν οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, με απώτερο στόχο τη δυνατότητα μελλοντικής υποστήριξης αυτών εντός του περιβάλλοντος της τάξης τους».
5. Σε συνέχεια όλων των παραπάνω διατυπώθηκε και ερώτημα προς το ΙΕΠ το οποίο με την Πράξη 53/25-08-2023 επιβεβαίωσε την ισχύ όλων των παραπάνω τεκμηριώνοντας επιστημονικά την θέση του. **(επισυνάπτεται)**
6. Έτσι, δόθηκαν «Διευκρινιστικές οδηγίες του ν. 3699/2008 (Α' 199) σχετικά με την παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση» (αρ. πρωτ. 93506/Δ3/25-08-2023) όπου, ανάμεσα στα άλλα, προσδιορίστηκε ότι:
«β) Ο/Η εκπαιδευτικός ΕΑΕ του θεσμού της παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης τοποθετείται σε σχολείο/α, όχι ως «ατομικός εκπαιδευτικός» μαθητών/τριών, αλλά με σκοπό την ένταξή τους στο σχολικό γίνεσθαι, σε γνωστικό, κοινωνικό και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο. Ως εκ τούτου, η παρέμβασή του έχει δυνατότητα, σε σταθερή συνεργασία με τον/τους εκπαιδευτικούς γενικής εκπαίδευσης, να αναφέρεται στον/στη μαθητή/τρια της παράλληλης στήριξης, στις μικροομάδες της τάξης, καθώς και στο σύνολο της τάξης και του σχολείου, όπως και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί.
Σε τμήμα σχολείου στο οποίο υπάρχει απόφαση έγκρισης παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης για περισσότερους από έναν/μία μαθητή /τρια, αναλαμβάνει ένας/μία εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης συνολικά την υποστήριξή τους. Σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις το ΚΕΔΑΣΥ, κατά την εισήγησή του προς τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης (παρ. 9β του άρθρου 5 της Υ.Α.104627/ΓΔ5/20 (ΦΕΚ 3344 Β/10-08-2020), θα τεκμηριώνει με ειδική μνεία την αναγκαιότητα της ταυτόχρονης παρουσίας δύο (2) εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης στο ίδιο τμήμα σχολείου.
γ) Ο/Η εκπαιδευτικός ο/η οποίος/α διδάσκει στο τμήμα και ο/η εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης συνεργάζονται συνεχώς υποχρεωτικά για την ολόπλευρη υποστήριξη των

μαθητών/μαθητριών με έγκριση παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης, καθώς και του συνόλου των μαθητών του τμήματος.

δ) Για όλους/όλες τους/τις μαθητές/μαθήτριες που υποστηρίζονται από τον θεσμό της παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης υποχρεωτικά τηρείται ατομικός φάκελος και υλοποιείται Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης. Το ΕΠΕ αποτελεί παιδαγωγικό κείμενο δυναμικού και εξελίξιμου χαρακτήρα, το οποίο σχεδιάζεται και υλοποιείται με συνεργατικές διαδικασίες. Η εφαρμογή του ΕΠΕ και η «εξατομικευμένη υποστήριξη» δεν σημαίνει αποκλειστική διδασκαλία με τη μορφή ένας προς έναν. Η υποστήριξη με τη μορφή 1:1 υπάρχει δυνατότητα να αποτελεί μόνο μέρος της εφαρμογής του ΕΠΕ, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο από την ομάδα σχεδιασμού του. Επίσης, ο δυναμικός και εξελίξιμος χαρακτήρας του προγράμματος σημαίνει ότι υπάρχει δυνατότητα να τροποποιούνται, ανάλογα, και οι απαιτούμενες ώρες υποστήριξης, με εισήγηση του ΚΕΔΑΣΥ. Στην υλοποίηση του ΕΠΕ δύναται να συμμετέχει όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου. Για την εφαρμογή του ΕΠΕ, τους στόχους και την πορεία υλοποίησής του ενημερώνεται σε τακτική βάση, η οποία ορίζεται από την ομάδα σχεδιασμού, ο/η γονέας/κηδεμόνας του/της μαθητή/μαθήτριας.

ε) Η εκπαίδευση και υποστήριξη των μαθητών/μαθητριών συνολικά, συμπεριλαμβανομένων και όσων έχουν έγκριση παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης, αποτελεί ευθύνη του σχολείου ως φορέα και σε καμία περίπτωση η διατύπωση του εδαφίου 3 του υποκεφαλαίου «Εκπαιδευτικοί παράλληλης στήριξης» του κεφαλαίου Α' «ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ» της υπό στοιχεία Υ.Α. 27922/Γ6/2007 Υ.Α. (Β'449), δεν σημαίνει ότι ο/η εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης έχει ατομικά το σύνολο αυτής της ευθύνης.

7. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 5 του ν.1894/1994 (Α'/110) όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει και τις αρμοδιότητες του Άρθρου 75 –Αρμοδιότητες, τομέας στ' (Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού), παρ.14, 15 και 16 του « Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» (Ν.3463/2006 (Α'/114)) που συμπληρώθηκαν με τις διατάξεις της παρ.4 του άρθ. 94 του ν. 3852/2010 (Α'87) και σε προέκταση αυτών, αρμοδιότητα **για θέματα κτιριακών ζητημάτων σχολικών μονάδων έχει ο εκάστοτε δήμος υπαγωγής της σχολικής μονάδας.**

**Ο Προϊστάμενος
της Δ/σης Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης**

Ιωάννης Μπουσδούνης

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ